

Barn som attribut till vuxna

[singlepic id=358 w=323 h=437 float=left]

[nggallery id=101]

Det är skralt med barn inom bildkonsten, gammal som ny. Där de finns med skildras de sällan i egna sammanhang.

Krönika i [SocialPolitik nr 3 2011](#) | Text: Jan Molin | [Prenumerera](#)

Under medeltiden och den begynnande renässansen är det enda barnmotivet Jesus, ofta i Madonnabilder – modern och barnet. Men det är inget verkligt barn som avbildas utan en liten vuxen. Bland annat är kroppen för stor i förhållande till huvudet.

Vanliga barn förekommer inte alls i konsten under medeltiden. Några forskare hävdar att det beror på att barn inte uppfattades som vare sig intressanta eller värda uppmärksamhet. I sin tur skulle det bero på den höga barnadödligheten: Människorna förmådde helt enkelt inte engagera sig i barnen när så många dog i späda ålder.

Först under högrenässansen börjar barn – Jesusbarnet – avbildas anatomiskt korrekt. Till exempel av Leonardo da Vinci som ju studerade allt och till och med tecknar av ett foster i livmodern.

Gradvis börjar nu konsten att ta upp andra motiv än religiösa. Prinsar och prinsessor får sina porträtt målade, till exempel Diego Velásquez Infantinnorna. Även om de har individuella drag är det makten och statusen som skildras. Bartolomé Esteban Murillo, även han spanjor, målar tiggarbarn i kitschig stil men bara som inslag i anekdotiska berättelser. De putti och amoriner som ofta ingår i barockens och rokokons mytologiska konst saknar också all individualitet.

Med romantiken kommer känslan för det naturliga, ursprungliga och oskuldsfulla in i konsten. Barn börjar betraktas som

individer. Otto Runge, tysk målare i början av 1800-talet, målar barn som för första gången bara är barn. Dock snälla barn i stillsamma lekar.

Mycket av konsten idealiserar lantlivet och visar ett idyllisk tillvaro med förnöjda barn – långt från den verklighet de flesta levde i. Grindslanten är mycket mer en lustig anekdot än en beskrivning av barns verklighet.

Överhuvudtaget är den sociala verkligheten föga synbar i konsten – då som nu. Barnarbete och nöd lyser med sin frånvaro.

I den moderna konstens genombrott är barnen lika osynliga. Den ägnar sig åt formen och frågar om livets mening där barn inte ges utrymme. I Herbert Reads Det moderna måleriets historia finns en bildkatalog. Av de 310 avbildade verken finns det ett enda där ett barn är huvudfigur.

Några undantag finns. I till exempel Käthe Kollwitz socialt engagerade konst från början av 1900-talets Tyskland avbildas barn som offer för krig och ekonomisk exploatering. I Sverige målar Vera Nilsson på 1920-talet barn realistiskt i vardagliga situationer. Hennes truliga, arga ungar är långt ifrån alla tidigare keruber och söta Jesusar. På senare tid har Lena Cronqvist fördjupat bilden av barnens värld.

Barn skildras generellt ur den vuxnes blick. När barn finns med är syftet att ge bakgrund till de vuxnas liv eller samhällskritiskt som till exempel i Peter Tillbergs välkända målning Är du lönsam lille vän?

Ibland blir barnen också sexualobjekt i den vuxnes blick. Den franske målaren Balthus har som nästan enda motiv flickor på väg in i puberteten. Flera kända fotografer avbildar barn i situationer som i vuxenvärlden har en erotisk laddning.

Varför är bilder av barn i för dem naturliga sammanhang så sällsynta? Kanske speglar det en samhällssyn där barn generellt inte är väl sedda utan främst ett attribut till vuxna.

Jan Molin gav 2009 ut *Resa till konsten, en konstälskares guide till museer i Europa*, ArvidsonMolin Förlag.